

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

Торайғыров университетінің ХАБАРШЫСЫ

Экономикалық сериясы
1997 жылдан бастап шығады

ВЕСТНИК

Торайғыров университета

Экономическая серия
Издается с 1997 года

ISSN 2710-3552

№ 1 (2025)

Павлодар

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайгыров университета

Экономическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания
№ KZ93VPY00029686

выдано
Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан

Тематическая направленность
публикация материалов в области экономики, управления,
финансов, бухгалтерского учета и аудита

Подписной индекс – 76133

<https://doi.org/10.48081/HXBZ3185>

Бас редакторы – главный редактор
Давиденко Л. М.
доктор PhD

Заместитель главного редактора
Ответственный секретарь

Гребнев Л. С., *д.э.н., профессор*
Шеримова Н. М., *магистр*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Шмарловская Г. А.,	<i>д.э.н., профессор (Беларусь);</i>
Кунязов Е. К.,	<i>доктор PhD, доцент;</i>
Алмаз Толымбек,	<i>доктор PhD, профессор (США);</i>
Мукина Г. С.,	<i>доктор PhD, ассоц. профессор, доцент;</i>
Алтайбаева Ж. К.,	<i>к.э.н.</i>
Мусина А. Ж.,	<i>к.э.н., ассоц. профессор, доцент;</i>
Титков А. А.,	<i>к.э.н., доцент;</i>
Омарова А. Р.	<i>технический редактор.</i>

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели
Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов
При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

© Торайгыров университет

<https://doi.org/10.48081/XCMD8597>

***З. Қ. Есымханова¹, Т. Б. Бирмагамбетов²,
А. Б. Алибекова³, Р. Б. Садыкова⁴**

¹Esil University, Қазақстан Республикасы, Астана қ.,

²Қазақ технология және бизнес университеті,
Қазақстан Республикасы, Астана қ.,

³Л. Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Қазақстан Республикасы, Астана қ.,

⁴Almaty management university, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.,

¹ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5552-5849>

²ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0574-8080>

³ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4001-1938>

⁴ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9670-2653>

*e-mail: z.yesymkhanova@gmail.com

ЦИФРЛАНДЫРУ КОНТЕКСТІНДЕГІ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЭЛЕКТРОНДЫҚ КОММЕРЦИЯСЫНА САЛЫҚ САЛУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ЖАҢА ТРЕНДТЕР

Мақалада Қазақстан Республикасының салық жүйесін дамытудың ағымдағы кезеңіндегі электрондық коммерцияға салық салу процесінің жаңа трендтері қарастырылады. Бұл мақалада еуразиялық кеңістік елдерінде электрондық коммерцияға салық салуды енгізу мерзімдері туралы ақпарат келтірілген. Электрондық коммерция нарығының көлемін талдау негізінде Қазақстанда электрондық коммерцияға салық салу процесінде кейбір үрдістер анықталды. Бұл жұмыста макроэкономикалық көрсеткіштерге және жалпы халықтың әл-ауқат деңгейіне тікелей әсер ететін цифрлық қайта құру және Қазақстанның қаржы жүйесін «қайта жүктеу» жағдайында елімізде электрондық коммерцияға салық салуды одан әрі дамытуға бағытталған жаңа аспектілер қарастырылды. Салық қатынастары жүйесіндегі цифрландырудың маңызды аспектілері мен тенденциялары ерекше зерттелді. Зерттеу барысында зерттеу тақырыбы бойынша қолда бар ғылыми-әдістемелік әдебиеттерге теориялық шолу жүргізу негізінде көрнекті ғалым-экономистердің пікірі ескерілді. Жүргізілген

зерттеу Қазақстан Республикасындағы электрондық коммерцияға салық салуды дамытудың шекарасын белгілеуге, оны жүргізудің ерекшелігін анықтауға, салық қатынастары жүйесі субъектілерінің электрондық коммерцияға салық салуды дамытудың қазіргі заманғы ерекшеліктерін түсінуін тереңдетуге мүмкіндік береді. Зерттеу нәтижесінде елімізде электрондық коммерцияға салық салуды одан әрі дамыту бойынша ұсыныстар ұсынылды.

Кілтті сөздер: цифрлық салығы, салық салу, онлайн сауда, маркетплейс, электрондық коммерция, электрондық сауда, электрондық шот-фактура

Кіріспе

Ел экономикасының цифрлық өзгерістері жағдайында «электрондық төлемдер», «онлайн қызметтер», «электрондық сауда» және т.б. процестер күшейтілуде. Осыған байланысты қаржы нарығының сегменттері инновациялық қаржылық технологиялар мен цифрлық арналарды енгізу және пайдалану процестерінде, соның ішінде онлайн Қызметтерді ұсынуда басым болып табылады электрондық сауда.

Осы зерттеу тақырыбының өзектілігі қазіргі уақытта Қазақстандағы электрондық коммерцияға салық салу мәселелеріне елдегі онлайн-қызметтер мен электрондық сауданың белсенді өсуі жағдайында ерекше назар мен жоғары қызығушылық тудыратындығымен алдын ала айқындалады.

Бұл зерттеудің мақсаты осы мәселе бойынша шетелдік тәжірибені зерделеу негізінде Қазақстанда электрондық коммерцияға салық салуды енгізу процесін қарастыру, оны іске асыру кезеңінде қолданыстағы проблемаларды анықтау болып табылады. Зерттеу мақсатына сәйкес мынадай міндеттер шешіледі: электрондық коммерцияға салық салу процесінің теориялық аспектілерін қарау; Қазақстандағы электрондық коммерция нарығы үлесінің көлемін бағалау; Қазақстандағы электрондық коммерцияға салық салу процесінде жаңа трендтерді айқындау. Зерттеудің ғылыми маңыздылығы цифрлық трансформация жағдайында Қазақстанның электрондық коммерция нарығын одан әрі дамытудың ағымдағы кезеңіндегі электрондық коммерцияға салық салу процесін теориялық қорытудан және ағымдағы кезеңдегі электрондық коммерцияға салық салудың қазіргі проблемаларына бағалау жүргізуден тұрады.

Қазіргі уақытта Қазақстандағы электрондық коммерцияға салық салу процесінің жаңа трендтері, қазіргі кезеңдегі цифрлық салықтан туындайтын проблемалар мен күтілетін салдарлар мәселелері отандық зерттеушілердің ғылыми еңбектерінде аз қамтылған.

Қазақстандағы электрондық коммерция нарығына салық салу проблемаларына А. Жанбозов, Т. Азатбек, С. Валиева, И. Тузелбаев, К. Жұманазаров және т.б. сияқты отандық ғалым-экономистер мен практик-мамандардың еңбектерінде тікелей немесе жанама әсер етті [1].

Материалдар мен әдістері

Осы жұмысты орындау барысында мынадай зерттеу әдістері пайдаланылды: құрылымдық-функционалдық, экономикалық-статистикалық талдау, дәлелді-негізделген тәсіл: салыстырмалы талдау әдісі, графикалық әдіс, сараптамалық пікір материалдары және т. б.

Сипаттамалық әдістеме ретінде (теориялық тұжырымдамаларды талдау, халықаралық тәжірибені зерттеу, зерттеу әдіснамасы және т.б.) Еуразиялық экономикалық одақ (ЕурАзЭҚ) елдерінде цифрлық салықты енгізу мәселелерін реттеу және қолданыстағы практика нәтижелері алынды [2].

Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы мәліметтері бойынша, сауалнамаға қатысқан елу тоғыз салық әкімшілігінің 80%-ы деректерді талдау құралдарын пайдаланады, 75 %-ында машиналық оқыту мүмкіндіктері бар және 50%-ында сандық көмекші құралдары, ең алдымен, «чат-боттар» бар [3].

Салық әкімшілігі үшін электрондық шот-фактура сәйкестікті тексеруді жақсарту және автоматтандыру үшін пайдаланылуы мүмкін нақты уақыттағы ақпаратты қамтамасыз етеді [4].

Цифрлық технологияларды енгізу жағдайында Қазақстанда электрондық коммерция нарығын дамыту мәселесі бойынша осы зерттеудің әдістемелік аппараты эмпирикалық және салыстырмалы талдау әдістеріне, тік және көлденең талдау мен сараптамалық бағалау әдісіне негізделген.

Негізделген тәсіл әдісінің көмегімен Қазақстан экономикасын цифрлық трансформациялау процесіндегі жаңа трендтерді көрсете отырып, электрондық коммерцияға салық салу процесі жүйеленді.

Қазақстандағы электрондық коммерцияға салық салуға әсер ететін анықталған проблемалар салық қатынастарының ерекшелігін және еліміздегі электрондық коммерцияға салық салуды дамытудың қазіргі заманғы ерекшеліктерін айқындау үшін бірқатар ұсынымдарды тұжырымдауға көмектесті.

Нәтижелер және талқылау

Инновациялық қаржылық технологияларды енгізу біздің еліміздегі электрондық коммерция нарығының күшеюіне алып келеді. Бұл жағдай заңды тұлғаларға да, жеке тұлғаларға да олардың қолжетімділігі мен ыңғайлылық деңгейін арттыру, әсіресе цифрлық трансформация жағдайында халыққа онлайн қызметтер көрсету сапасын арттыру мақсатында онлайн

сауданы (қызметтерді) ұсынуды жақсарту саласындағы бар проблемаларды одан әрі және мұқият қарауды көздейді.

Цифрландыру және Интернетке жаппай көшу e-commerce-ті әлемдік экономиканың негізгі трендіне айналдырды. Insider Intelligence талдау агенттігінің болжамы бойынша 2025 жылға қарай интернет-сатылым көлемі 50 %-ға өсіп, 7,3 трлн долларға жетеді, бұл бөлшек саудадағы жалпы сатылымның 24,5 %-о құрайды. 2021 жылы бұл көрсеткіш 19,6 % құрады. Онлайн-сату көлемі бойынша әлемдік көшбасшылар Қытай, АҚШ және Ұлыбритания болып табылады. Топ-3 ел саланың 75,9 % -приходится құрайды. Қытай нарығы – ең қарқынды дамып келе жатқан нарықтардың бірі. Интернеттегі пайдаланушылардың үлкен әлеуеті, маркетплейстердің терең енуі (Alibaba Group, JD.com, Vipshop және кішігірім платформалар) [5; 6].

Қазақстанда интернет-коммерцияның әртүрлі форматтары белсенді түрде пайда бола бастаған кезде, өсу қарқыны 40% - ға дейін өсті. 2022 жылы Қазақстанда онлайн бизнес белсенді дамуды жалғастырды және елдің ЖІӨ өсуіне елеулі үлес қоса отырып, 25% - ға өсті. 2023 жылы өсім аздап төмендейді деп болжануда, бірақ ол әлі де әлемдегі ең жоғары көрсеткіштердің бірі болып қала береді, 22 %.

2022 жылғы 1 қаңтардан бастап Қазақстан Республикасында шетелдік онлайн-аландарда тауарларды сатып алу кезінде жаңа салық міндеттемесі қолданылады. Электрондық коммерция бірінші жыл емес, әлемде қарқынды дамып келе жатқан тренд болып табылады, E-commerce секторында сату көлемінің өсу үрдісі Қазақстанда да байқалады.

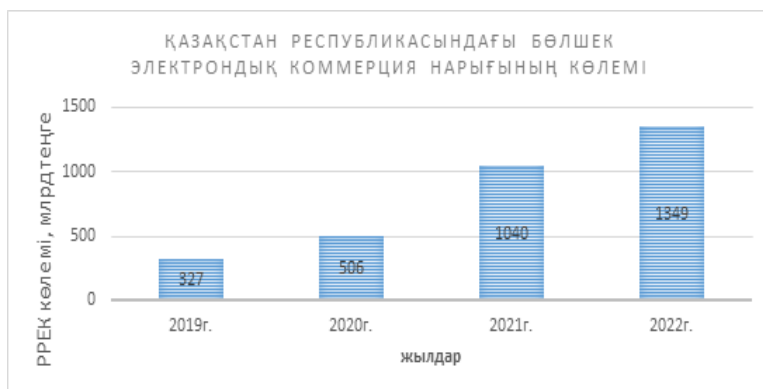
Қазақстандағы бөлшек электрондық коммерция нарығы 2022 жылы өсуді жалғастырды, алайда, күтілгендей, өсу қарқыны 2021 жылмен салыстырғанда баяулады. Нарықты дамытудың маңызды факторларының бірі Қазақстанда цифрландырудың жоғары деңгейі болып табылады. Өз кезегінде тұтынушылар тауарлар мен қызметтерді онлайн сатып алудың мінез-құлық үлгісін қалыптастырды, бұл да экономиканың драйвері болып табыладыұлтта цифрландыруды одан әрі дамыту (Кесте 1) [7].

Кесте 1 – ҚР-дағы 2019-2022 жылдарға арналған электрондық коммерция көлемі

Көрсеткіштер	2019	2020	2021	2022*
Бөлшек электрондық коммерция нарығының көлемі, млрд	327,0	506,0	1040,0	1349,0

электрондық сауда транзакцияларының саны, миллион бірлік	21.1	25.4	36.9	49,0
Вексельдің орташа сомасы, мың тенге	15.5	23.5	28.2	27.5
ҚР-дағы бөлшек электрондық коммерциядан базарлардан сату үлесі, %	-	-	82	89
Дереккөз: * Алдын ала мәліметтер.				

Нақтырақ айтсақ, Қазақстандағы 2019-2022 жылдарға арналған электрондық коммерция көлемінің динамикасы 1-суретте көрсетілген. Суреттен көрініп тұрғандай, талданған кезеңдегі Қазақстандағы электрондық коммерция көлемінің өсуі оң нәтиже көрсетті. 2020 жылы айтарлықтай өсуді атап өтуге болады, оған пандемиялық шектеулер айқын әсер етті.

1– сурет – 2019-2022 жылдарға арналған Қазақстандағы электрондық коммерция көлемінің динамикасы

Дереккөз: Авторлар құрастырған [7]

Қазақстандықтар көбінесе сауда орындарынан сатып алады Kaspi, Lamoda, Aliexpress, Wildberries, Ozon және т.б. Сандық салықтың әлеуетті төлеушілеріне Facebook, Amazon, Apple, Netflix, Alibaba және Google сияқты ірі технологиялық компаниялар кіреді деп күтілуде [1].

Бірақ 2021 жылы, Қазақстанда интернет-коммерцияның әртүрлі форматтары белсенді түрде пайда бола бастаған кезде, өсу қарқыны 40 % - ға

дейін өсті. 2022 жылы Қазақстанда онлайн бизнес белсенді дамуды жалғастырды және елдің ЖІӨ өсуіне елеулі үлес қоса отырып, 25% - ға өсті. Бұл үрдіс 2023 жылы да сақталды.

Сондай-ақ, ҚР Салық кодексінде қолданылатын негізгі ұғымдардың декодталуы бекітіледі, мысалы: шетелдік компания-заңды тұлға-бейрезидент немесе заңды тұлға құрмай шетелдік кәсіпкерлік қызметті ұйымдастырудың өзге де нысаны; интернет-алаң-тауарлармен электрондық сауданы ұйымдастыру үшін интернетте орналастырылған ақпараттық жүйе; тауарлардың электрондық саудасы-интернет-алаң арқылы жүзеге асырылатын жеке тұлғаларға тауарларды өткізу жөніндегі кәсіпкерлік қызмет; электрондық нысандағы қызметтер-телекоммуникация желісі және Интернет арқылы жеке тұлғаларға көрсетілетін қызметтер [8].

Бұл 2022 жылғы 1 қаңтардан бастап Қазақстанда заңды тұлға құрмай жұмыс істейтін шетелдік интернет-компанияларда тауарлармен электрондық сауданы жүзеге асыру немесе сатып алушы Жеке тұлғаларға электрондық нысанда қызметтер көрсету кезінде 12 % Ставка бойынша ҚҚС төлеу бойынша салық міндеттемесі пайда болатынын білдіреді.

2-кестенің деректерінен 2019-2022 жылдар арналған ҚР Мемлекеттік бюджетіне электрондық коммерциядан түскен салықтардың көлемі: тауарлармен электрондық сауданы жүзеге асыру, Жеке тұлғаларға электрондық нысанда қызметтер көрсету кезінде шетелдік интернет-компаниялардан ҚҚС 11,6 млрд. теңгені құрағанын; цифрлық майнинг үшін төлем 2,1 млрд. теңгені құрағанын көруге болады.

Кесте 2 –Электрондық коммерциядан және Цифрлық майнинг үшін төлемақы Қазақстан Республикасының 2019-2022ж. мемлекеттік бюджетіне түскен салықтардың көлемі [9]

Көрсеткіштер	2019ж.	2020ж.	2021ж.	2022ж.	Өзгеріс, 2022ж./ 2019ж.
Жеке тұлғаларға электрондық нысанда қызмет көрсететін тауарлармен электрондық сауданы жүзеге асыру кезінде шетелдік интернет-компаниялардан ҚҚС, млрд. теңге*	8,5	9,4	9,8	10,47	1,97

Цифрлық майнинг үшін төлемақы, млрд. тенге *	-	-	-	2,27	2,27
ЖІӨ, трлн. тенге	69,5	70,6	83,9	103,7	34,2
С а л ы қ ж ү к т е м е с і коэффициенті, %**	1,012	1,013	1,012	1,010	-0,002
Ескерту: деректер негізінде авторлар құрастырған: * 01.01.2022ж. енгізілген; ** электрондық сауда бойынша					

Сонымен қатар, 2023 жылғы 1 шілдеге арналған ҚР Мемлекеттік бюджетіне электрондық коммерциядан түскен салықтардың көлемі: тауарлармен электрондық сауданы жүзеге асыру, Жеке тұлғаларға электрондық нысанда қызметтер көрсету кезінде шетелдік интернет-компаниялардан ҚҚС 11,6 млрд. теңгені құрағанын; цифрлық майнинг үшін төлем 2,1 млрд. теңгені құрағанын көруге болады.

Ағымдағы жылы ағымдағы жылдың 7 айында 2023 жылдың 1 тамызына салық түсімдері: шетелдік интернет-компаниялардан тауарлармен электрондық сауданы жүзеге асыру, Жеке тұлғаларға электрондық нысанда қызметтер көрсету кезінде 13,94 млрд. теңге көлемінде ҚҚС құрады, бұл 33 %- ға өсуді көрсетеді; цифрлық майнинг үшін төлемақы 2,15 млрд. теңгені құрады, бұл 94 % - ға сөйкес келеді, ал іс жүзінде бір жылда 3 млрд.теңгеден асады.

Салық жүктемесі коэффициентін есептеу кеден төлемдерін қоспағанда, салық түсімдерінің есептелген сомасын жылдық жиынтық табысқа қатынасы арқылы жүргізіледі:

$$СЖК = \frac{N}{V} * 100\% \quad (1)$$

бұл жерде:

N – салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің есептелген сомасы

V – Жалпы ішкі өнім (ЖІӨ).

Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі жеке кәсіпкерлер мен заңды тұлғалардың экономикалық қызметінің түрлеріне байланысты СЖК-нің орташа салалық маңызы бойынша мерзімді түрде есеп жүргізеді. СЖК маңызы жеке кәсіпкерлерде 1%-дан жоғары құбылады, көлік және қаттап тастау аясында жұмыс атқаратындарға эксаумақтық ұйымдар мен органдардың қызмет аясында 44,5%-ға дейін құбылады [10]. СЖК-нің орташа салалық маңызы жеке кәсіпкерлерде заңды тұлғаларға қарағанда салыстырмалы түрде төмен.

Тауарлардың немесе қызметтердің электрондық саудасын электрондық нысанда жүзеге асыру кезінде шетелдік резидент емес компаниялар үшін ҚҚС бойынша тіркеудің ерекше шарттарын бекіту елдегі электрондық коммерция нарығына қатысушылардың одан әрі кеңеюіне ықпал етті.

Сонымен қатар, 3-кестенің деректері Қазақстандағы электрондық коммерцияның негізгі проблемаларын және оларды шешудің кейбір жолдарын көрсетеді.

3 Кесте – Қазақстандағы электрондық коммерцияның негізгі мәселелері және оларды шешудің кейбір жолдары

	Мәселелердің түрлері	Мәселелерді шешу жолдары
1	пайдаланушылардың онлайн-сатып алуларға деген сенімінің жеткіліксіздігі, атап айтқанда электрондық төлемдердің қорғалуына деген сенім	электрондық төлемдердің қорғалу дәрежесін арттыру электрондық төлемдердің қорғалу дәрежесін арттыру
2	тұтынушылардың көзқарасы әлі де қолма-қол ақшамен бәсекелесетін онлайн төлемдерге де әсер етеді	алаықтық операцияларды барынша азайту және дербес және төлем деректерін қорғаудың заманауи технологияларын пайдалану кезінде төлемдерге сенім артатын болады
3	интернет-дүкендер мен сайттардың клиенттік орталықтылығы жеткіліксіз	тауарларды таңдау және салыстыру, сондай-ақ онлайн төлем кезінде пайдаланушының ыңғайлылығына және процестердің «жіксіз» болуына назар аудару қажет
4	клиенттердің жоғары үміттері	электрондық коммерция жүйесінде тұрақты және сенімді процестерді, жоғары сапалы қызмет көрсетуді және дәстүрлі дүкендерге қарағанда төмен бағаларды қолдану
Дереккөз: авторлар құрастырған және әзірлеген		

Алдағы жылдарға арналған электрондық коммерцияның негізгі трендтері мынадай міндеттер болады: инфрақұрылымдық және жеткізу проблемаларын, әсіресе ірі қалалардан тыс жерлерде шешу, постоматтар мен беру пункттерінің желілерін дамыту, қайтару мәселесін шешу; сатып алушыларға ыңғайлы болу үшін төлем әдістерінің әртүрлілігін арттыру, бөліп төлеу мен микрокредиттеуді белсенді енгізу; клиенттердің адалдығын

нығайту, әртүрлі адалдық пен сыйақы бағдарламаларын құру; жекелендіру, тауарды немесе қызметті таңдау және т. б.

Қорытынды

Сонымен қатар, цифрлық технологияларды енгізу контекстінде Қазақстанда салық салуды дамытудың ағымдағы тенденцияларын қарастыру және онлайн салық салу жүйесін кеңейту мақсатында электрондық коммерцияға салық салуды одан әрі жетілдіру бойынша ұсыныстар әзірлеу, елдегі және жаһандық әлемдегі цифрлық трансформация бұл мәселені егжей-тегжейлі зерттеуді қажет етеді. Өйткені цифрландыру салық қызметтері үшін клиентті ақпараттық даму процесінің орталығына қою үшін жаңа мүмкіндіктер ашады.

Осылайша, Қазақстан Республикасының салық салу жүйесіндегі электрондық коммерцияға салық салудың жаңа тенденцияларын зерттеу барысында келесі қорытындылар жасауға мүмкіндік береді:

- инновациялық қаржылық технологияларды енгізу елдегі электронды коммерция нарығының нығаюына әкеледі;

- талданып отырған кезеңде Қазақстанда электрондық коммерция көлемінің оң динамикасы байқалады және 2020 жылы айтарлықтай өсуді атап өтуге болады, оған пандемиялық шектеулер айқын әсер етті;

- шетелдік онлайн платформаларда тауарларды сатып алу кезінде жаңа салық міндеттемесі енгізілді;

- 2022 жылдан бастап еліміздің мемлекеттік бюджетіне электронды коммерциядан түсетін салық көлемін ұлғайту.

Осылайша, Қазақстандағы электрондық коммерцияның ерекшеліктерін былайша қорытындылауға болады: e-com ел нарығы қазір сауданың ең перспективалы салаларының бірі болып табылады. Бірақ бұл нарықта табысты бизнес құру үшін оның әлсіз жақтарын нақты түсініп, тұтынушылар үшін қосымша құндылық тудыратын шешімдерді, соның ішінде салық салу жүйесін табу үшін процестер мен серіктестіктерді құру қажет.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ДЕРЕКТЕР ТІЗІМІ

1 Жанбозова, А., Азатбек, Т.А., Валиева. С.Н., Тузелбаева, И., Жуманазаров, К. Рынок электронной коммерции в Казахстане: анализ состояния и перспективы развития [Текст] // Экономика: стратегия и практика. – 2021. – №1 (16). – С. 34–48.

2 Цифровая торговля и цифровой налог в Казахстане [Электронный ресурс]. – <https://mybuh.kz/useful/tsifrovaya-torgovlya-i-tsifrovoy-nalog-v-kazakhstan.html>.

3 Edidiong Bassey, Emer Mulligan, Adegboyega Ojo. A conceptual framework for digital tax administration. A systematic review // Government Information Quarterly. – 2022. Volume 39, Issue 4. – 101754 [Электронный ресурс]. – <https://doi.org/10.1016/j.giq.2022.101754>

4 Matthieu Bellon, Era Dabla-Norris, Salma Khalid, Frederico Lima. Digitalization to improve tax compliance: Evidence from VAT e-Invoicing in Peru // Journal of Public Economics. – 2022. Volume 210. 104661. – [Электронный ресурс]. – <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2022.104661>.

5 Jane Frecknall Hughes, Keith Glaister. Electronic Commerce and International Taxation: A Square Peg in a Round Hole? // European Management Journal. – 2001. Volume 19, Issue 6. – Pages 651-658. – [Электронный ресурс]. – [https://doi.org/10.1016/S0263-2373\(01\)00090-1](https://doi.org/10.1016/S0263-2373(01)00090-1).

6 **Josep M. Argilés-Bosch**, Antonio Somoza, Diego Ravenda, Josep García-Blandón. An empirical examination of the influence of e-commerce on tax avoidance in Europe // Journal of International Accounting, Auditing and Taxation. – 2020. Volume 41. 100339. – <https://doi.org/10.1016/j.intaccudtax.2020.100339>.

7 Комитет государственных доходов Министерства Финансов РК. [Электронный ресурс]. – URL: – <https://kgd.gov.kz/ru/news/>.

8 Налоговый Кодекс Республики Казахстан от 25 декабря 2017 года №120-VI ЗРК. (с изм. и доп. по состоянию на 01.01.2024). [Электронный ресурс]. – URL: – <https://adilet.zan.kz/rus/docs/K1700000120>.

9 Бюро национальной статистики Агентства стратегического планирования и реформам РК. [Электронный ресурс]. – URL: – <http://www.stat.gov.kz>.

10 **Муслимова, С.** Система управления рисками (СУР) и расчет коэффициента налоговой нагрузки (по состоянию на 01.01.2014г.). [Электронный ресурс]. – URL: – http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30836094.

REFERENCES

1 **Zhanbozova, A., Azatbek, T.A., Valieva. S.N., Tuzelbaeva, I., Zhumanazarov, K.** Rynok elektronnoi kommersii v Kazakhstane: analiz sostoiianiia i perspektivy razvitiia [The electronic commerce market in Kazakhstan: analysis of the situation and prospects for development] // Ekonomika: strategiia i praktika. – 2021. – №1 (16). – S. 34–48.

2 Tsifrovaia torgovlia i tsifrovoy nalog v Kazakhstane [Digital trade and digital tax in Kazakhstan] [Elektronic resource]. –<https://mybuh.kz/useful/tsifrovaya-torgovlya-i-tsifrovoy-nalog-v-kazakhstane.html>.

3 Edidiong Bassey, Emer Mulligan, Adegboyega Ojo. A conceptual framework for digital tax administration. A systematic review // Government Information Quarterly. – 2022. Volume 39, Issue 4. – 101754 [Elektronic resource]. – <https://doi.org/10.1016/j.giq.2022.101754>

4 Matthieu Bellon, Era Dabla-Norris, Salma Khalid, Frederico Lima. Digitalization to improve tax compliance: Evidence from VAT e-Invoicing in Peru // Journal of Public Economics. – 2022. Volume 210. 104661. – [Electronic resource]. – <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2022.104661>.

5 Jane Frecknall Hughes, Keith Glaister. Electronic Commerce and International Taxation: A Square Peg in a Round Hole? // European Management Journal. – 2001. Volume 19, Issue 6. – Pages 651-658. – [Electronic resource]. – [https://doi.org/10.1016/S0263-2373\(01\)00090-1](https://doi.org/10.1016/S0263-2373(01)00090-1).

6 **Josep M. Argilés-Bosch**, Antonio Somoza, Diego Ravenda, Josep García-Blandón. An empirical examination of the influence of e-commerce on tax avoidance in Europe // Journal of International Accounting, Auditing and Taxation. – 2020. Volume 41. 100339. – <https://doi.org/10.1016/j.intaccudtax.2020.100339>.

7 Komitet gosudarstvennykh dokhodov Ministerstva Finansov Respubliki Kazakhstan [Committee of State Budgetary Documents of the Ministry of Finance of the Republic of Kazakhstan] [Elektronic resource]. – URL: – <https://kgd.gov.kz/ru/news/>.

8 Tax Code of the Republic of Kazakhstan dated December 25, 2017 No. 120-VI ZRC. (with amendments and additions as of 01.01.2024). [Elektronic resource]. – URL: - <https://adilet.zan.kz/rus/docs/K1700000120>.

9 Biuro natsionalnoi statistiki Agentstva strategicheskogo planirovaniia i reformam RK. [Bureau of National Statistics of the Agency for Strategic Planning and Reforms of RK] [Elektronic resource]. – URL: – <http://www.stat.gov.kz>.

10 **Muslimova, S.** Sistema upravleniia riskami (SUR) i raschet koeffitsienta nalogovoi nagruzki (po sostoianiiu na 01.01.2014) [Risk Management System (RMS) and calculation of tax burden ratio] [Elektronic resource]. – URL: – http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30836094.

25.11.23 ж. баспаға түсті.

03.10.24 ж. түзетулерімен түсті.

20.11.24 ж. басып шығаруға қабылданды.

*З. К. Есымханова¹, Т. Б. Бирмагамбетов², А. Б. Алибекова³,
Р. Б. Садыкова⁴

¹Esil University, Республика Казахстан, г.Астана,

²Казахский университет технологии и бизнеса,

Республика Казахстан, г.Астана

³ЕНУ имени Л. Н. Гумилева, Республика Казахстан, г. Астана

⁴Almaty management university, Республика Казахстан, г. Алматы

Поступило в редакцию 25.11.23

Поступило с исправлениями 03.10.24

Принято в печать 20.11.24

НОВЫЕ ТРЕНДЫ В СИСТЕМЕ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ КАЗАХСТАНА В КОНТЕКСТЕ ЦИФРОВИЗАЦИИ

В статье рассматриваются новые тренды процесса налогообложения электронной коммерции на текущем этапе развития налоговой системы Казахстана. В статье приводится информация сроках введения налогообложения электронной коммерции в странах евразийского пространства. На основе проведенного анализа объема рынка электронной коммерции выявлены некоторые тенденции в процессе налогообложения электронной коммерции в Казахстане. В данной работе рассмотрены новые аспекты, направленные дальнейшее развития налогообложения электронной коммерции в нашей стране в условиях цифровых преобразований и происходящей «перезарузки» финансовой системы Казахстана, непосредственно влияющих на макроэкономические показатели и уровень благосостояния населения в целом. Особо исследованы важные аспекты и тенденции цифровизации в системе налоговых отношений. В исследовании учтено мнение видных ученых-экономистов на основе проведения теоретического обзора имеющейся научно-методической литературы по теме исследования. Проведенное исследование позволяет установить границы развития налогообложения электронной коммерции в Казахстане, определить специфику ее проведения, углубить понимание субъектами системы налоговых отношений современных особенностей развития налогообложения электронной коммерции. В результате проведенного исследования предложены рекомендации

по дальнейшему развитию налогообложения электронной коммерции в нашей стране.

Кілтті сөздер слова: налог на цифровой майнинг, налогообложение электронной коммерции, онлайн-торговля, маркетплейс, электронная коммерция, электронная торговля, электронная счет-фактура.

*Z. K. Yessymkhanova¹, T. B. Birmagambetov², A. B. Alibekova³,
R. B. Sadykova⁴

¹Esil University, Republic of Kazakhstan, Astana

²Kazakh University of Technology and Business,
Republic of Kazakhstan, Astana

³ENU named after L. N. Gumilev, Republic of Kazakhstan, Astana

⁴Almaty management university, Republic of Kazakhstan, Almaty

Received 25.11.23

Received in revised form 03.10.24

Accepted for publication 20.11.24

NEW TRENDS IN KAZAKHSTAN'S E-COMMERCE TAXATION SYSTEM IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION

The article considers new trends in the process of taxation of e-commerce at the current stage of development of the tax system of Kazakhstan. The article provides information on the timing of the introduction of taxation of e-commerce in the countries of the Eurasian space. Based on the analysis of the volume of the e-commerce market some trends in the process of taxation of e-commerce in Kazakhstan are revealed. This paper considers new aspects aimed at further development of taxation of e-commerce in our country in the context of digital transformation and the ongoing «reset» of the financial system of Kazakhstan, directly affecting macroeconomic indicators and the level of welfare of the population as a whole. The important aspects and trends of digitalisation in the system of tax relations are especially investigated. The study takes into account the opinion of prominent scientists-economists on the basis of theoretical review of the available scientific and methodological literature on the topic of the study. The conducted research allows to establish the boundaries of the development of taxation of e-commerce in Kazakhstan, to determine the specifics of its implementation, to deepen the understanding of the subjects of the system of tax relations of modern features of the development of

taxation of e-commerce. As a result of the study, recommendations for further development of taxation of e-commerce in our country are proposed.

Keywords: digital mining tax, e-commerce taxation, online commerce, marketplace, e-commerce, e-commerce, e-commerce, e-invoicing.

Теруге 03.03.2025 ж. жіберілді. Басуға 28.03.2025 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

5,04 Mb RAM

Шартты баспа табағы 17,4

Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген: А. К. Мыржикова

Корректоры: А. Р. Омарова, Д. А. Кожас

Тапсырыс № 4359

Сдано в набор 03.03.2025 г. Подписано в печать 28.03.2025 г.

Электронное издание

5,04 Mb RAM

Усл.п.л. 17,4. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка: А. К. Мыржикова

Корректорлар: А. Р. Омарова, Д. А. Кожас

Заказ № 4359

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

8 (7182) 67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

www.vestnik.tou.edu.kz

www.vestnik-economic.tou.edu.kz